

DOI: 10.21802/artm.2021.1.17.116.
УДК 37.091.321+37.018.43

ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД У ВИКЛАДАННІ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН ВИКЛАДАЧАМИ ІФНМУ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Л.М. Грицик, В.А. Сологуб, І.А. Сас, Т.П. Мандзій, О.П. Мадерук

*Івано-Франківський національний медичний університет, кафедра фармації,
м. Івано-Франківськ, Україна,
ORCID ID: 0000-0003-0338-1462,
ORCID ID: 0000-0001-7815-1587,
ORCID ID: 0000-0002-8719-093X,
ORCID ID: 0000-0001-8094-6303,
ORCID ID: 0000-0002-3986-6333,
e-mail: nika.solo.ifnmu2021@gmail.com*

Резюме. У статті розглянуто досвід підготовки студентів і провізорів-інтернів у викладанні фармацевтичних дисциплін викладачами Івано-Франківського національного медичного університету в умовах дистанційного навчання.

Узагальнено досвід щодо впровадження форм організації методичної роботи. Це дає можливість застосувати інноваційні методи з використанням інтегрованого підходу до організації навчального процесу, що відкриває можливості для різнобічного практичного засвоєння набутих знань студентом і провізором-інтерном навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Інноваційний підхід викладання фармацевтичних дисциплін викладачами ІФНМУ в умовах дистанційного навчання включає різноманітні форми методичних робіт, серед яких написання і підготовка до видання конспектів лекцій, розробка практичних завдань і ситуаційних задач з навчальних дисциплін, виконання самостійної практичної роботи студентів і провізорів-інтернів з використання сучасних інформаційних потужностей.

При правильній організації з боку професорсько-викладацького складу кафедри, самостійна робота студентів і провізорів-інтернів в умовах карантину, ставши основною формою навчання, забезпечує повноцінне засвоєння дисциплін, сприяє розвитку мислення і має виховне значення. Педагогічні працівники стають основною рушійною силою створення якісно нової національної системи освіти.

У статті обґрунтована необхідність застосування різних організаційних навчальних форм і методів з використанням технологій активного навчання відповідно до потреб кожної цільової групи суб'єктів навчання.

Ключові слова: дистанційне навчання, інноваційний підхід викладання, фармацевтичні дисципліни.

Вступ. Одним із напрямків модернізації системи навчання є удосконалення методів і форм навчання. Загально відомо, що освіта має бути орієнтована на забезпечення самовизначення особистості, створення умов для самореалізації. У зв'язку з цим у навчальній діяльності повинні використовуватися такі методи навчання, які будуть сприяти самореалізації учасників навчального процесу. Це можливо при таких умовах: наявність групової роботи, взаємодія у процесі навчання між собою, з викладачем, з навчальним матеріалом. Величезний потік інформації, що оточує нас сьогодні, вимагає нових підходів формування інтересу у студентів і провізорів-інтернів до навчання та самоосвіти.

Актуальність дистанційного навчання полягає в тому, що результати суспільного процесу сьогодні концентруються в інформаційній сфері, оскільки професійні знання старіють дуже швидко і необхідно їх постійно вдосконалювати [1].

Застосування на практиці інноваційних методологічних підходів надає можливість викладачам фармацевтичних дисциплін впроваджувати й удосконалювати нові методи роботи дистанційного навчання, підвищувати ефективність навчального процесу та

рівень знань і вмінь студентів та провізорів-інтернів. Власне, інноваційні технології навчання стимулюють роботу викладача, підвищуючи його професійний рівень, оскільки організація навчального процесу потребує постійного педагогічного пошуку, розробки і використання нових матеріалів.

Сучасний стан розвитку професійно-практичної вищої освіти відбувається під впливом багатьох чинників, серед яких: євроінтеграційні процеси, швидкий розвиток інформаційного простору, науково-технічний прогрес, динамічні зміни ринку праці, інтелектуалізація діяльності особистості; підвищений запит на конкурентоспроможного фахівця, здатного швидко адаптуватися у професійному середовищі тощо. Нагальною потребою суспільного розвитку в контексті швидких змін техніки і технологій є освіта особистості упродовж життя. З огляду на це, актуалізується потреба у вдосконаленні підготовки викладача як цілісної особистості зі сформованим ціннісним ставленням до професійної діяльності та відповідними професійними й особистісними якостями, здатної в умовах зниження затрат часу і зусиль здійснювати ефективну фахову діяльність.

Зокрема, кожен вищий навчальний заклад, крім традиційних, організовує і впроваджує для підвищення педагогічної майстерності найбільш ефективні форми методичної роботи.

Головним принципом організації освітньої діяльності в умовах дистанційного навчання ІФНМУ на фармацевтичному факультеті є практична спрямованість навчання студентів і провізорів-інтернів з урахуванням потреб практичної охорони здоров'я, орієнтація на світові досягнення, впровадження в педагогічний процес інноваційних, зокрема, комп'ютерних технологій навчання та контролю знань зі збереженням позитивних особливостей національної системи медичної освіти.

Обґрунтування дослідження. Педагогічна майстерність – це своєрідний сплав особистої культури, знань і світогляду викладача, його різносторонньої теоретичної підготовки з удосконаленням оволодінням прийомами навчання і виховання, педагогічною технологією та передовим досвідом. Разом з тим, це вид діяльності, який торкається переважно внутрішньої сфери викладача: бажання стати майстром педагогічної справи; переконання в тому, що майстерність забезпечує не лише високу результативність праці студентів і провізорів-інтернів, а й почуття задоволення від неї та утвердження себе як фахівця. Саме така педагогічна праця викладача закладу вищої освіти є особливою формою висококваліфікованої розумової діяльності творчого характеру. Вона спрямована на навчання, виховання і розвиток студентів і провізорів-інтернів, формування у них професійних знань, умінь та навичок, а також виховання активної життєвої позиції. Педагогічні працівники мають стати основною рушійною силою створення якісно нової національної системи освіти [2].

Професія викладача вищого навчального закладу – одна із найбільш творчих і складних професій, в яких поєднано науку (підготовка та подання матеріалу) і мистецтво (виконання самостійної практичної роботи студента та провізора-інтерна).

У процесі навчання найбільш за все турбують якісні показники. На це можливо впливати через вміння викладачів використовувати весь арсенал педагогічних методик і вибирати найбільш раціональні з них.

Дистанційне навчання є однією з таких форм освіти, яка покликана реалізувати право педагогічної майстерності людини на освіту й отримання інформації. Це форма організації освітнього процесу, яка ґрунтується на принципі спонування самостійного навчання студентів і провізорів-інтернів та організовується за наступними принципами:

- ✓ комплексність підходу;
- ✓ високий рівень інтелектуальних труднощів: самостійна робота студента і провізора-інтерна повинна ставити перед учасниками освітнього процесу високі інтелектуальні завдання, виконання яких вимагає певних зусиль;
- ✓ навчальний характер: студента і провізора-інтерна необхідно навчити раціональним методам самостійної роботи;
- ✓ творчий характер: самостійна робота повинна формувати творчу особистість;

✓ індивідуалізація: забезпечення індивідуальних завдань для кожного студента і провізора-інтерна з урахуванням його вікових, психологічних можливостей, знань, умінь і навичок, рівня пізнавального інтересу;

✓ поступовість переходу від контролю самостійної роботи студента та провізора-інтерна з боку викладача до взаємо- і самоконтролю.

Такі методи викладання фармацевтичних дисциплін з використанням технології дистанційного навчання дозволяють майбутнім фахівцям набувати вміння і навички використовувати поведінку людини як джерело інформації; обирати потрібні стилі спілкування та використовувати їх у професійному мовленні; обирати і реалізувати необхідну стратегію і стиль поведінки у конфліктній ситуації; встановлювати психологічний контакт у спілкуванні з відвідувачем аптеки; вести ділову бесіду тощо, тобто формувати психологічну та комунікативну компетентності майбутніх провізорів, які є необхідними у професійній діяльності при спілкуванні з відвідувачами аптек і колегами [3].

Мета дослідження. Розкрити сутність поняття паралелі «сучасні методи викладання і дистанційне навчання»; проаналізувати індивідуальний підхід викладача (педагога) до самоорганізації студентів та провізорів-інтернів як майбутніх фахівців аптечної мережі.

Матеріали та методи. При написанні роботи були використані сучасні методи навчання, такі як аналіз, синтез і узагальнення інформації.

Зокрема, використання інтегрованого підходу до організації навчально-виховного процесу відкриває цілу низку можливостей для різнобічного, практичного засвоєння набутих знань студентами і провізорами-інтернами. Це передбачає створення нової навчальної інформації відповідно до нових технологій. Можна виділити три рівні інтеграції змісту навчального матеріалу:

- внутрішньо-предметна інтеграція дисциплін предметів з вивчення понять, знань і умінь окремих навчальних предметів;
- міжпредметний синтез фактів, понять і принципів з двох та більше дисциплін;
- транспредметна інтеграція, що дає можливість проводити синтез компонентів основного і самостійного змісту навчання.

Результати дослідження та їх обговорення. Для внутрішньо-предметної інтеграції характерна спіральна структура на основі принципу концентричності: накопичення знань відбувається поступово, систематизація знань будується навколо певної проблеми, поширюючи й поглиблюючи її розуміння, формується цілісність сприйняття.

Міжпредметна інтеграція складається з міжпредметних зв'язків, інтегрованих занять та блоків, інтегрованих курсів і програм. Міжпредметна інтеграція вирішує завдання, поєднуючи нові теми з попередніми і наступними знаннями, визначення логічних зв'язків між різними дисциплінами, розділами, темами, визначення їх місця та призначення в майбутній професійній діяльності та об'єднання в одну систему. При

цьому повинні бути взяті до уваги інтереси предметів, які будуть вивчатися в подальшому.

Транспредметна інтеграція – це поєднання навчального і виховного процесу в єдине ціле протягом навчального дня студентів та провізорів-інтернів.

Раціоналізувати навчальний процес можна шляхом удосконалення методів та форм організаційної методичної роботи. Ефективними методами та формами є:

- написання і підготовка до видання конспектів лекцій, методичних матеріалів до семінарських занять, лабораторних робіт, курсового та дипломного проектування, практики і самостійної практичної роботи студентів та провізорів-інтернів;

- розроблення викладачами навчальних планів, навчальних програм, силябусів, робочих навчальних планів та робочих навчальних програм;

- розроблення і постановка викладачами нових практичних робіт із фармацевтичних дисциплін;

- підготовка комп'ютерного програмного забезпечення навчальних дисциплін в період дистанційного навчання: складання екзаменаційних білетів, завдань для студентів та провізорів-інтернів з ціллю проведення модульного, тестового і підсумкового контролю;

- розроблення і впровадження наочних навчальних посібників (схем, діаграм, стендів, слайдів тощо), нових форм, методів і технологій навчання для студентів та провізорів-інтернів;

- вивчення і впровадження передового досвіду організації навчального процесу викладачами з використанням сучасних інформаційних потужностей;

- поточної атестації за допомогою електронного тестування як однієї із форм організації контролю за самостійною роботою студентів та провізорів-інтернів, оскільки вона належить до підсумкового контролю разом з навчальним матеріалом.

Підготовка студентів і провізорів-інтернів вищого навчального медичного закладу до самоорганізації у професійній діяльності в період дистанційного навчання здійснюється з урахуванням специфіки, векторів і особливостей змісту праці викладача та в умовах застосування активних форм і методів навчання *on-line*, де визначаються можливі цілі діяльності та шляхи їх досягнення.

Дистанційне навчання має свої переваги, серед них доступність й ефективність навчального процесу, здатність навчатися віддалено від місця навчання (за місцем проживання), можливість організації та здійснення індивідуальної самостійної роботи, зменшення нервового навантаження під час складання іспитів, перспектива створення різноманітних віртуальних платформ, співтовариств, змога бути присутнім на навчанні незалежно від стану здоров'я [4].

Лекція, яка опрацьовується студентом чи провізором-інтерном в дистанційному режимі, завжди є доступна в інший час протягом певного періоду часу. У студентів і провізорів-інтернів з'являється трохи більше вільного часу, щоб старанніше готуватися до занять та ще раз переглянути незрозумілі частини нового матеріалу.

Плануючи самостійну роботу студента і провізора-інтерна, викладачі повинні враховувати перелік знань, умінь і навичок, передбачених освітньо-кваліфікаційною характеристикою спеціаліста [5].

Самостійну роботу студентів та провізорів-інтернів в умовах дистанційного навчання з використанням інформаційних технологій необхідно організувати як цілісну систему, яка в свою чергу передбачає:

- роботу з навчальною і довідковою літературою, навчальними посібниками;

- використання освітніх сайтів;

- роботу з електронними виданнями;

- завдання, пов'язані з використанням ілюстрацій, карт, схем, графіків та інших роздаткових матеріалів;

- виконання індивідуальних завдань;

- поточної атестації за допомогою електронного тестування як однієї із форм організації контролю за самостійною роботою студентів і провізорів-інтернів, оскільки вона виносить на підсумковий контроль разом з навчальним матеріалом [6].

Попри те, що бажання навчатися дистанційно відчувається у студентів і провізорів-інтернів не повною мірою, результати самооцінки викладачів свідчать про високий рівень власної вмотивованості та готовності до організації дистанційного навчання в університеті на фармацевтичному факультеті для очної та заочної форм навчання.

Висновки. Дистанційна освіта стала основним викликом сьогодення, ефективність якої залежить від рівня засвоєння знань, вмінь та навичок учасників освітнього процесу. У контексті вище зазначеного дистанційне навчання спонукає студентів і провізорів-інтернів самостійно виконувати практичні завдання, які є обов'язковою складовою частиною навчального процесу і виправданим способом оволодіти необхідним матеріалом із використанням сучасних методів. Як показав наш досвід, найкращі результати отримано в разі активного використання різноманітних стилів навчання.

Виходячи із викликів сьогодення й епідемічної ситуації в державі, проведення іспитів, використовуючи платформу Microsoft Teams в Івано-Франківському національному медичному університеті, дало можливість успішно здійснити атестацію випускників фармацевтичного факультету і провізорів-інтернів.

References:

1. Yablon OS, Tokarchuk NI, Vyzhha YuV, Chekotun TV. Zastosuvannia suchasnykh tekhnolohii pid chas pislidyplomnoi pidhotovky likariv – interniv. *Suchasni metodychni tekhnolohii keruvannia navchalnym protsesom u vyshchykh medychnykh navchalnykh zakladakh: tezy dopovidei navchalno-metodychnoi konferentsii*. Vinnytsia. 2018. P.208-209.
2. Babchuk LR. Osoblyvosti osobystisno-orientovanoho pidkhodu v protsesi vyvchennia dystsyplin khimichnoho modulia v umovakh dystantsiinoho navchannia. *Aktualni pytannia pidvyshchennia yakosti osvithnoho protsesu: naukovu-metodychna konferentsiia z mizhnarodnoiu uchastiu*. Ivano-Frankivsk: Vyd-vo IFNMU. 2020. P.2.

3. Kaidalova LH, Shapovalova VS. Dosvid vykladannia dystsypliny «Psyholohiia spilkuvannia» dlia studentiv dystantsiinoi formy navchannia spetsialnosti 226 «Farmatsiia». *Zbirnyk naukovykh stattei «Psykhologo-pedahohichni problemy stanovlennia suchasnoho fakhivtsia»*. 2018. P.24-31.
4. Shevchuk-Budz UI, Ostrovskiy MM, Makoida IYa, Molodovets OB, Korzh HZ. Rol pedahoha ta onlain osvita v pidhotovtsi studentiv medychnoho profilu. «Aktualni pytannia pidvyshchennia yakosti osvitnoho protsesu»: nauково-metodychna konferentsiia z mizhnarodnoiu uchastiu. Ivano-Frankivsk: Vyd-vo IFNMU. 2020. P.162.
5. Yurak MZ, Neiko VYe, Dzvonkovska VV. Osoblyvosti orhanizatsii samostiinoi roboty na zaniattiakh z propedevtyky vnutrishnoi medytsyny. *Kompetentnisnyi pidkhid u pidhotovtsi suchasnoho fakhivtsia* : Zbirnyk tez nauково-metodychnoi konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu. Ivano-Frankivsk. 2017. P.161-162.
6. Solohub VA. Orhanizatsiia samostiinoi roboty studentiv yak skladova profesiinoi pidhotovky maibutnikh provizoriv. *Art of medicine*. 2019; 2(10):136-139.

УДК 37.091.321+37.018.43

**ИННОВАЦИОННЫЙ ПОДХОД В
ПРЕПОДАВАНИИ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКИХ
ДИСЦИПЛИН ПРЕПОДАВАТЕЛЯМИ ИФНМУ
В УСЛОВИЯХ ДИСТАНЦИОННОГО
ОБУЧЕНИЯ**

Л.Н. Грицьк, В.А. Сологуб, І.А. Сас, Т.П. Мандзій,
О.П. Мадерук

*Івано-Франківський національний медичинський
університет, кафедра фармації,
г. Івано-Франківск, Україна,
ORCID ID: 0000-0003-0338-1462,
ORCID ID: 0000-0001-7815-1587,
ORCID ID: 0000-0002-8719-093X,
ORCID ID: 0000-0001-8094-6303,
ORCID ID: 0000-0002-3986-6333,
e-mail: nika.solo.ifnmu2021@gmail.com*

Резюме. В статье рассмотрен опыт подготовки студентов и провизоров-интернов в преподавании фармацевтических дисциплин преподавателями Ивано-Франковского национального медицинского университета в условиях дистанционного обучения.

Обобщен опыт по внедрению форм организации методической работы. Это дает возможность применять инновационные методы с использованием интегрированного подхода к организации учебного процесса, открывает возможность для разностороннего, практического усвоения полученных знаний студентом и провизором-интерном учебного материала в свободное от обязательных учебных занятий время.

Инновационный подход преподавания фармацевтических дисциплин преподавателями ИФНМУ в условиях дистанционного обучения включает различные формы методических работ, среди которых написание и подготовка к изданию конспектов лекций,

разработка практических заданий и ситуационных задач по учениям дисциплинам, выполнение самостоятельной практической работы студентов и провизоров-интернов с использованием современных информационных мощностей.

При правильной организации со стороны профессорско-преподавательского состава кафедры самостоятельная работа студентов и провизоров-интернов в условиях карантина стала основной формой обучения, которая обеспечивает полноценное усвоение дисциплин, способствует развитию мышления и имеет воспитательное значение. Педагогические работники становятся основной двигательной силой в создании качественно новой национальной системы образования.

В статье обосновано необходимость применения различных организационных учебных форм и методов с использованием технологий активного обучения в соответствии с потребностями каждой целевой группы субъектов обучения.

Ключевые слова: дистанционное обучение, инновационный подход преподавания, фармацевтические дисциплины.

UDC 37.091.321+37.018.43

**THE INNOVATIVE METHODS OF TEACHING
THE PHARMACEUTICAL COURSES BY
TEACHERS OF IFNMU IN CONDITIONS OF
ON-LINE LEARNING**

L.M. Hrytsyk, V.A. Solohub, I.A. Sas, T.P. Mandzii,
O.P. Maderuk

*Ivano-Frankivsk National Medical University,
Department of Pharmacy,
Ivano-Frankivsk, Ukraine,
ORCID ID: 0000-0003-0338-1462,
ORCID ID: 0000-0001-7815-1587,
ORCID ID: 0000-0002-8719-093X,
ORCID ID: 0000-0001-8094-6303,
ORCID ID: 0000-0002-3986-6333,
e-mail: nika.solo.ifnmu2021@gmail.com*

Abstract. In the article the experience of teachers of Ivano-Frankivsk National Medical University in teaching pharmaceutical courses to students and pharmacists-interns in conditions of on-line learning is reviewed.

Pedagogical skill is a type of activity that mainly affects the inner nature of the teacher: the desire to become a master of pedagogical work; belief that skills provide not only high productivity of students and pharmacists-interns, but also a sense of satisfaction and establishing themselves as specialists.

Innovative approach to teaching the pharmaceutical courses by teachers of Ivano-Frankivsk National Medical University in conditions of on-line learning includes various forms of methodical work, including writing and editing lecture notes, development of practical and situational tasks in academic courses, independent practical work of students and interns using modern information techniques.

With the correct organization of work of the department teaching staff the independent work of students and pharmacists-interns in quarantine conditions becomes the main form of education, which provides full mastery of courses, promotes the improvement of thinking and has educational value.

The application of innovative methods using an integrated approach to the organization of the educational process opens up opportunities for diverse, practical assimilation of acquired by students and pharmacists-interns knowledge of educational material in time free from compulsory education.

It is possible to rationalize the educational process by improving the methods and forms of organizational methodological work. Effective methods and forms are:

- writing and publication of lecture notes, methodical materials for seminars, laboratory work, course and diploma design, practice and independent work of students and interns;
- development of curricula and study programs;
- development of new types of practical work in pharmaceutical courses;

- preparation of computer software for academic courses during the period of on-line learning: formation of examination tickets and tasks for students and interns for the conducting the modular test and final controls;

- development and implementation of tutorials (schemes, diagrams, stands, slides, etc.), new forms, methods and technologies of training for students and pharmacists-interns;

- study and implementation of best practices in the organization of the educational process by teachers using modern information facilities;

- Assessment with the help of electronic testing as one of the forms of organization of current control over the independent work of students and pharmacists-interns, as it refers to the final control together with the educational material.

First of all, on-line learning encourages students and pharmacists-interns to independently perform practical tasks, which are a mandatory part of the educational process and a justified way to master the educational material using modern methods.

Keywords: on-line learning, innovative approach to teaching, pharmaceutical courses.

Стаття надійшла в редакцію 30.12.2020 р.